

UCHWAŁA

Dnia 26 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Rafał Małarski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Andrzej Siuchniński

SSN Marek Pietruszyński

Protokolant Ewa Sokołowska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Grzegorza Krysmanna
w sprawie **M. Z.**

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu
w dniu 26 maja 2020 r.,

przekazanego na podstawie art. 441 § 1 k.p.k. przez Sąd Okręgowy w R.,
postanowieniem z dnia 29 października 2019 r., sygn. akt V Ka (...), zagadnienia
prawnego wymagającego zasadniczej wykładni ustawy:

Czy art. 577 k.p.k. stosowany odpowiednio na podstawie art. 90 § 2 k.k. w przypadku połączenia w wyroku łącznym zakazów prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych orzeczonych za pozostające w zbiegu realnym przestępstwa, pozwala na zaliczenie na poczet łącznego zakazu prowadzenia pojazdów kilku okresów, które w części biegną „równolegle”?

podjął uchwałę:

Tożsame rodzajowo środki karne orzeczone w jednostkowych wyrokach, które mogą być łączone (art. 90 § 2 k.k.), do czasu ich prawomocnego połączenia w wyroku łącznym podlegają odrębnemu wykonaniu według reguł przewidzianych w art. 43 § 2, 2a, i 3 k.k. Okresy, w jakich środki te zostały odrębnie wykonane przed ich prawomocnym połączeniem w wyroku

łącznym, należy wymienić jako zaliczone na poczet orzeczonego łącznego środka karnego (art. 577 k.p.k. w zw. z art. 90 § 2 k.k.).

UZASADNIENIE

Zagadnienie prawne, sformułowane w postanowieniu Sądu Okręgowego w R., wyłoniło się na tle następujących okoliczności.

Sąd Rejonowy w R., wyrokiem łącznym z 21 maja 2019 r., m.in., na podstawie art. 569 § 1 k.p.k. w zw. z art. 85 § 1 i 2 k.k., art. 85a k.k., art. 86 § 1 i 2 k.k. i art. 90 § 2 k.k., orzeczone wobec M. Z. trzema jednostkowymi wyrokami trzy środki karne w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okresy 3 lat, 2 lat i roku połączył i orzekł łączny środek karny zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 6 lat, na poczet którego, na podstawie art. 63 § 4 k.k., zaliczył okres jego wykonywania w sprawie najwcześniej zakończonej od dnia 9 sierpnia 2017 r., jako pierwszego wprowadzonego do wykonania w sprawach połączonych.

Apelację od wskazanego wyroku łącznego wniósł obrońca, zarzucając m. in. naruszenie art. 90 § 2 k.k. przez skumulowanie wszystkich zakazów, „podczas gdy sytuacja skazanego po wyroku łącznym nie może być gorsza, gdyby wykonywał jednostkowe wyroki oddzielnie” oraz błędne określenie daty początkowej wykonywania środka karnego w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 3 lat i ustalenia daty początkowej tego środka karnego na dzień 18 stycznia 2017 r.

Sąd Okręgowy w R. przy rozpoznawaniu apelacji obrońcy uznał, że wyłoniło się zagadnienie prawne wymagające zasadniczej wykładni ustawy i w dniu 29 października 2019 r. wystąpił do Sądu Najwyższego o udzielenie odpowiedzi na przytoczone na wstępie pytanie prawne.

Prokurator Prokuratury Krajowej, w piśmie z 18 grudnia 2019 r., wniósł o odmowę podjęcia uchwały, wskazując, że nie zostały spełnione wszystkie przesłanki określone w art. 441 § 1 k.p.k.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Jakkolwiek krytyczne uwagi prokuratora pod adresem motywacyjnej części postanowienia Sądu pytającego nie były do końca pozbawione racji, Sąd Najwyższy – dzieląc kierunek interpretacyjny zarysowany przez prokuratora –

zdecydował się podjąć uchwałę zawierającą odpowiedź na postawione pytanie prawne.

W pierwszej kolejności, przed dokonaniem wykładni art. 577 k.p.k. w rozważanym tu zakresie, wskazać należy – co ugruntowane jest w judykaturze i doktrynie (zob. postanow. SN z 20 grudnia 2007 r., I KZP 34/07, OSNKW 2008, z. 1, poz. 2, z glosami aprobowanymi: T. Krawczyk, OSP 2009, nr 5, s. 375 – 380, i J. A. Kulesza, WPP 2009, nr 4, a. 151 – 159; wyr. SN z 7 marca 2012 r., III KK 306/11; por. także D. Kala, M. Klubińska, Kara łączna i wyrok łączny, Kraków 2017, s. 122 – 123) – że środki karne, o jakich mowa w art. 39 pkt 2 – 3 k.k., które nie zostały połączone, nie są wykonywane kumulatywnie, ale według zasad określonych w art. 43 § 2 k.k., co oznacza, iż okresy, na jakie je orzeczono, będą odrębnie dla każdego środka karnego od momentu uprawomocnienia się danego wyroku, chyba że skazany odbywa karę pozbawienia wolności, chociażby orzeczoną za inne przestępstwo, albo też – w wypadku zakazu prowadzenia pojazdów – skazany nie wykonał nałożonego przez sąd obowiązku zwrotu dokumentu uprawniającego do prowadzenia pojazdu; wówczas okres, na jaki orzeczono środek karny, nie będzie (art. 43 § 2a i § 3 k.k.).

Co prawda pogląd wyrażony w wymienionych wyżej orzeczeniach odnosił się do środków karnych niepodlegających ze swej istoty łączeniu, a więc takich, które nie są tożsame rodzajowo czy zakresowo, ale niewątpliwie należy go odnosić także do sytuacji skazanych, wobec których orzeczono środki karne tego samego rodzaju, które podlegają łączeniu, tyle że nie zostały jeszcze połączone w wyroku łącznym w jeden łączny środek karny. Trzeba silnie podkreślić, że unormowanie przewidziane w art. 43 § 2 k.k. wyklucza możliwość przyjęcia przerwania biegu okresu obowiązywania zakazu z przyczyn innych niż określone w tym przepisie, np. z powodu obowiązywania zakazu tego samego rodzaju orzeczonego w innej sprawie (zob. wyr. SN z 11 września 2008 r., IV KK 282/08, OSNKW 2008, z. 12, poz. 97).

Warto zaakcentować, że żaden przepis ustaw karnych (k.k., k.p.k., k.k.w.) nie stanowi, aby bieg okresów, na jakie orzeczono co najmniej dwa środki karne zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych, które stosownie do dyspozycji art. 90 § 2 k.k. podlegałyby łączeniu, miałyby ulegać swoistemu zawieszeniu do czasu

wydania wyroku łącznego albo – alternatywnie – aby środki te miały być wykonywane kumulatywnie, a więc jeden po drugim, a dopiero po orzeczeniu łącznego środka karnego ich efektywny okres wykonywania mógłby (w razie zastosowania zasady absorpcji albo asperacji) ulec skróceniu.

Modyfikacji w zakresie wykonywania kilku środków karnych, których nie połączono według reguł z art. 90 § 2 k.k., nie wprowadza art. 80 k.k.w., bowiem normuje on jedynie wykonywanie kilku kar skutkujących pozbawienie wolności, a także kar porządkowych i środków przymusu oraz środków zabezpieczających, które taki skutek powodują. Nie odnosi się natomiast do wykonywania środków karnych. Użyte w art. 80 § 2 k.k.w. pojęcie „środki” nie obejmuje swoim zakresem środków karnych (zob. szersze rozważania w tym zakresie – postanow. SN o sygn. I KZP 34/07).

Przechodząc już wprost do wykładni przepisu wskazanego w pytaniu prawnym, trzeba przypomnieć, że art. 577 k.p.k. nakazuje wymienienie w wyroku łącznym, w miarę potrzeby, okresów zaliczonych na poczet kary łącznej. Nie powinno nastroczać jakichkolwiek wątpliwości, że unormowanie to należy odpowiednio stosować – w celu uniknięcia podwójnego wykonania środka karnego, to znaczy najpierw jednostkowego środka, a następnie łącznego – gdy wyrok łączny zawiera orzeczenie o łącznym środku karnym (zob. D. Świecki [w:] D. Świecki, red., Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Lex/el. 2019, teza 1 i 3 do art. 577 k.p.k.; J. Matras [w:] K. Dudka, red., Kodeks postępowania karnego. Komentarz Lex/el. 2019, teza 1 do art. 577 k.p.k.; D. Kala, M. Kubińska, *op. cit.*, s. 139). Okresy, o których mowa w komentowanym przepisie, to również okresy zatrzymania prawa jazdy lub innego odpowiedniego dokumentu – art. 63 § 3 i 4 k.k. (zob. S. Świecki, *op. cit.*, teza 2 i 5 do art. 577 k.p.k.). Rzecz jasna, ustalenie okresów, w jakich wykonywane były środki karne zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych, musi się odbywać przy uwzględnieniu treści art. 43 § 2, 2a i 3 k.k.).

Przedstawianego punktu widzenia nie są w stanie skutecznie podważyć wyrażane od lat krytyczne uwagi co do trafności obowiązujących obecnie, ale także i pod rządami Kodeksu postępowania karnego z 1969 r., unormowań oraz zgłaszane w tym zakresie postulaty *de lege ferenda* (zob. postanow. SN o sygn. I KZP 34/07; T. Krawczyk, *op. cit.* S.377 – 379; R.A. Stefański, Zawieszenie biegu kar

dotychczasowych pozbawienia praw publicznych i zakazu, WPP 1988, nr. 2), skoro kwestia ta była i jest niezmiennie przez ustawodawcę regulowana. Wszelkie próby skorygowania tego stanu rzeczy w drodze orzeczniczej musiałyby polegać na sięgnięciu po analogię *legis*, która – zważywszy na kierunek wykładni (na niekorzyść oskarżonego) – jest w prawie karnym niedopuszczalna.

Ewentualnych niesprawiedliwości, na które zwraca uwagę w swoim postanowieniu Sąd Okręgowy w R., a związanych z iluzorycznością dolegliwości wynikających z jednoczesnego wykonywania kilku tożsamych rodzajowo środków karnych, przy braku ingerencji ustawodawczej w tym zakresie, uniknąć będzie można nie w drodze dokonywania niedopuszczalnej kreatywnej wykładni, ale w sprawnym podejmowaniu przez sąd właściwy z urzędu oraz przez podmioty uprawnione do inicjowania postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego (głównie prokuraturę) działań zmierzających do wyrokowania łącznego obejmującego jednostkowe środki karne.

Przedstawione rozważania skłoniły Sąd Najwyższy do podjęcia uchwały o treści uwidocznionej w części dyspozytywnej.

Sąd odwoławczy, rozstrzygając sprawę w postępowaniu apelacyjnym i uwzględniając treść niniejszej uchwały (art. 441 § 3 k.p.k.), rozważy także z urzędu, czy i w jakim zakresie możliwe będzie w dacie wyrokowania połączenie orzeczonych wobec skazanego jednostkowych środków karnych zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych z uwagi na treść art. 85 § 2 k.k. w zw. z art. 90 § 2 k.k., zabraniających połączenia tych środków karnych, których wykonanie zostało w całości zakończone (zob. wyroki SN z 9 stycznia 2019 r., V KK 499/18, i 27 czerwca 2019 r., V KK 235/18).